Ю. І. КРЕМІНЬ (<https://orcid.org/0000-0002-4758-2525>),Б. П. ГРОМОВИК (<https://orcid.org/0000-0002-6459-6021>), д-р фарм. наук, проф.*Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького***ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ІЗ КОНЦЕПЦІЄЮ «ФАРМАЦЕВТ ДЕСЯТИ ЗІРОК»****Ключові слова:** освітньо-професійна програма, загальні компетенції, фахові компетенції, магістр фармації, концепція «фармацевт десяти зірок», професійні роліYu. I. KREMINSKY (<https://orcid.org/0000-0002-4758-2525>),B. P. HROMOVYK (<https://orcid.org/0000-0002-6459-6021>)*Danylo Halytsky Lviv National Medical University***RESEARCH OF THE RELATIONSHIP BETWEEN EDUCATIONAL AND PROFESSIONAL PROGRAMS OF HIGHER PHARMACEUTICAL EDUCATION IN UKRAINE WITH THE «TEN-STAR PHARMACIST» CONCEPT****Key words:** Educational and professional program, general competencies, professional competencies, Master of Pharmacy, the «ten-star pharmacist» concept, professional roles

Нині підготовка магістрів фармації (МФ) в Україні ґрунтується на компетентнісній моделі як переліку компетентностей та програмних результатів навчання згідно з навчальними дисциплінами, що відображається в освітньо-професійних програмах (ОПП) закладів вищої фармацевтичної освіти (ЗВФО) [1–4]. При цьому МФ, як працівники сфери публічної довіри, мають володіти усіма професійними ролями (ПР) відповідно до концепції «фармацевт десяти зірок». Згідно з нею МФ є фахівцями, що надають допомогу, уповноваженими ухвалювати рішення, контактними особами, менеджерами, довічними учнями, учителями, лідерами, дослідниками, підприємцями та ініціаторами позитивних змін [5].

Тому метою нашого дослідження був аналіз взаємозв'язку загальних (ЗК) і фахових (ФК) компетенцій, якими мають володіти МФ, із чинними професійними ролями (ПР) відповідно до концепції «фармацевт десяти зірок».

Матеріали та методи дослідження

Згідно з даними реєстру суб'єктів освітньої діяльності в Україні є двадцять сім ЗВФО [6], що здійснюють підготовку магістрів за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація». Як матеріали дослідження було опрацьовано ОПП двадцять двох ЗВФО (табл. 1).

До розгляду не взяли ОПП Національного університету «Львівська політехніка» й Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, позаяк обсяг ОПП становив 120 кредитів, Київського національного університету технологій та дизайну та Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет» – 90 кредитів, і Міжнародного гуманітарного університету за відсутності ОПП на офіційному сайті.

Використано методи: критичного аналізу, узагальнення, конкретизації та інтерпретації результатів.

Результати дослідження та обговорення

З'ясовано, що в досліджуваних ОПП зустрічається взагалі п'ятнадцять різних ЗК (табл. 2).

Перелік закладів вищої фармацевтичної освіти, освітньо-професійні програми яких взято до аналізу

№ з/п	Назва ЗВФО		
	повна	скорочена	електронне посилання на ОПП
1	Буковинський державний медичний університет	БДМУ	http://surl.li/aeivc , https://www.bsmu.edu.ua/osvita/magistratura/226-farmacia-ya-promislova-farmacia-ya/
2	Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова	ВНМУ	https://cutt.ly/2WxRNmw
3	Волинський національний університет імені Лесі Українки	ВНУ	https://cutt.ly/MWxTn6H
4	ДВНЗ «Ужгородський національний університет»	УжНУ	https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/21136
5	Дніпровський державний медичний університет	ДДМУ	https://dmu.edu.ua/ua/about/publicna-info#osvitni-programy
6	ДЗ «Луганський державний медичний університет»	ЛДМУ	http://surl.li/aeivf
7	Донецький національний медичний університет	ДНМУ	http://surl.li/aeiur
8	Запорізький державний медичний університет	ЗДМУ	http://surl.li/aeiva
9	Івано-Франківський національний медичний університет	ІФНМУ	https://cutt.ly/OWxY11Z
10	Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького	ЛНМУ	https://cutt.ly/yWxTtCi , https://new.meduniv.lviv.ua/pro-universitet/
11	Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького	ЛНУВМБ	https://cutt.ly/nWxR88q
12	Національний медичний університет імені О. О. Богомольця	НМУ	http://surl.li/aeivs
13	Національний фармацевтичний університет	НФаУ	http://surl.li/aeiut
14	Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя	НДУ	http://surl.li/aeivm
15	Одеський національний медичний університет	ОДМУ	https://onmedu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/OPP-Farmacija-2020.pdf
16	Одеський національний політехнічний університет	ОНПУ	http://surl.li/aeivv , https://op.edu.ua/education/programs/magpzo-226-4
17	Одеський національний університет імені І. І. Мечникова	ОНУ	http://surl.li/aeiuy
18	ПВНЗ «Київський медичний університет»	КМУ	https://kmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/PharmOsvProgUkr_2.pdf
19	ПВНЗ «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика»	МКУ	https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/OP-FARM-mag.pdf
20	ПВНЗ «Київський міжнародний університет»	КиМУ	http://surl.li/aeiuw
21	Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського	ТНМУ	http://surl.li/aeivq
22	ТОВ «Львівський медичний інститут»	ЛІМІ	http://surl.li/aeivo

**Перелік загальних компетенцій, що зустрічаються в досліджуваних
освітньо-професійних програмах**

Шифр ЗК	Сутність ЗК	Групи ЗВФО залежно від кількості ЗК		
		X	Y	Z
ЗК 1	Здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо	+	+	+
ЗК 2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	+	+	+
ЗК 3	Прагнення до збереження навколишнього середовища	+	+	+
ЗК 4	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, вчитися і бути сучасно навченим	+	+	+
ЗК 5	Здатність виявляти ініціативу та підприємливість	+	+	+
ЗК 6	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	+	+	+
ЗК 7	Здатність до адаптації та дії у новій ситуації	+	+	+
ЗК 8	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, здатність спілкуватися іноземною мовою (переважно англійською) на рівні, що забезпечує ефективну професійну діяльність	+	+	+
ЗК 9	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	+	+	+
ЗК 10	Здатність до вибору стратегії спілкування, здатність працювати в команді та з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності	+	+	+
ЗК 11	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт	+	+	+
ЗК 12	Здатність проведення досліджень на відповідному рівні	+	+	+
ЗК 13	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні	–	+	+
ЗК 14	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя	–	+	–
ЗК 15	Здатність до професійного самовдосконалення, самореалізації, використання власного творчого потенціалу	–	–	+

ЗВФО залежно від кількості ЗК в ОПП можна поділити на три групи:

– група X вміщує дванадцять спільних ЗК (характерно для 8 або 36,4% ЗВФО: БДМУ, ВНУ, ДДМУ, ЛНУВМБ, МКУ, НДУ, НМУ, ОНПУ);

– група Y містить чотирнадцять спільних ЗК (стосується 13 або 59,1% ЗВФО: ВНМУ, ДНМУ, ЗДМУ, ІФНМУ, КиМУ, ЛДМУ, ЛМІ, ЛНМУ, НФаУ, ОДМУ, ОНУ, ТНМУ, УжНУ);

– група Z включає теж чотирнадцять ЗК (входить один або 4,5% ЗВФО – КМУ).

При цьому перші дванадцять ЗК є спільними для всіх трьох груп, а ЗК 13 відсутня у групі X, ЗК 14 – у групах X і Z, ЗК 15 – у групах X і Y.

Таким чином, головна відмінність полягає у тому, що окрім дванадцяти ЗК, що притаманні групі X, у групах Y і Z додатково присутні ще по дві ЗК (ЗК 13 і ЗК 14 та ЗК 13 і ЗК 15 відповідно). При цьому у групах Y та Z наявні тринадцять спільних ЗК завдяки ЗК 13, яка відсутня у групі X.

Подальше вивчення ОПП показало, що вони містять загалом тридцять п'ять ФК

(табл. 3). Детальний розбір ФК вказав на доцільність поділу ОПП ЗВФО на шість груп. Перші три групи містять по двадцять ФК, перелік яких є не ідентичним. При цьому групу А формує 12 або 54,7% ЗВФО (ВНМУ, ДНМУ, ЗДМУ, ІФНМУ, ЛДМУ, ЛМІ, ЛНМУ, НФаУ, ОДМУ, ОНУ, ТНМУ, УжНУ), групу В – один або 4,5% ЗВФО (КиМУ), групу С – теж один або 4,5% ЗВФО (МКУ). Своєю чергою, група D містить спільних двадцять одну ФК (стосується 6 або 27,3% ЗВФО – БДМУ, ВНУ, ДДМУ, КМУ, НДУ, НМУ), група Е – 24 ФК (характерно для одного або 4,5% ЗВФО – ОНПУ), група F – 29 ФК (притаманно теж одному або 4,5% ЗВФО – ЛНУВМБ).

При цьому перелік ФК істотно відрізняється в аналізованих ОПП, оскільки лише шістнадцять ФК є спільними для усіх шести їх груп, а саме це: ФК 1–ФК 16.

Окрім цього, ФК 17 – групі С, ФК 18 – групі D, ФК 19 – групі В, ФК 20 – групах В, D, F; ФК 21 – групах А, В, С, Е, ФК 22 – групах А, С, Е, ФК 23 – групах А, В, D, Е. У групі F є наявні вісім ФК (ФК 24–ФК 31), яких немає у жодній іншій, тоді як в групі Е таких ФК є чотири (ФК 32–ФК 35).

Т а б л и ц я 3

Перелік фахових компетенцій, що зустрічаються в досліджуваних освітньо-професійних програмах

Шифр ФК	Сутність ФК полягає у здатності:	Групи ЗВФО залежно від кількості ФК					
		А	В	С	D	Е	F
ФК 1	— проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики поширених захворювань, попередження небезпечних інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань, а також з метою сприяння своєчасному виявленню та підтриманню прихильності до лікування цих захворювань згідно з їхніми медико-біологічними характеристиками та мікробіологічними особливостями	+	+	+	+	+	+
ФК 2	— здійснювати консультування щодо рецептурних та безрецептурних лікарських засобів (ЛЗ) й інших товарів аптечного асортименту (ТАА); фармацевтичну опіку під час вибору та реалізації безрецептурного ЛЗ шляхом оцінки співвідношення ризик/користь, сумісності, показань та протипоказань керуючись даними про стан здоров'я конкретного хворого із врахуванням біофармацевтичних, фармакокінетичних, фармакодинамічних та фізико-хімічних особливостей ЛЗ та інших ТАА	+	+	+	+	+	+
ФК 3	— забезпечувати раціональне застосування рецептурних та безрецептурних ЛЗ та інших ТАА згідно з фізико-хімічними, фармакологічними характеристиками, біохімічними, патофізіологічними особливостями конкретного захворювання та фармакотерапевтичними схемами його лікування	+	+	+	+	+	+
ФК 4	— визначати ЛЗ, ксенобіотики, токсини та їх метаболіти у біологічних рідинах та тканинах організму, проводити хіміко-токсикологічні дослідження з метою діагностики гострих отруєнь, наркотичного та алкогольного сп'янінь	+	+	+	+	+	+
ФК 5	— забезпечувати належне зберігання ЛЗ та інших ТАА відповідно до їх фізико-хімічних властивостей та правил Належної практики зберігання (GSP) у закладах охорони здоров'я	+	+	+	+	+	+
ФК 6	— організовувати діяльність аптеки із забезпечення населення, закладів охорони здоров'я ЛЗ та ТАА й впровадити в них відповідні системи звітності й обліку (управлінського, статистичного, бухгалтерського та фінансового) відповідно до вимог Національної лікарської політики, Належної аптечної практики (GPP) та здійснювати товарознавчий аналіз, адміністративне діловодство з урахуванням організаційно-правових норм фармацевтичного законодавства	+	+	+	+	+	+
ФК 7	— аналізувати та прогнозувати основні економічні показники діяльності аптечних закладів, здійснювати розрахунки основних податків та зборів, формувати ціни на ЛЗ та вироби медичного призначення відповідно до чинного законодавства України	+	+	+	+	+	+
ФК 8	— розробляти, впроваджувати та застосовувати підходи менеджменту у професійній діяльності аптечних, оптово-посередницьких, виробничих підприємств та інших фармацевтичних організацій, аргументувати принципи HR-менеджменту й самоменеджменту, демонструвати навички лідерства	+	+	+	+	+	+

Шифр ФК	Сутність ФК полягає у здатності:	Групи ЗВФО залежно від кількості ФК					
		A	B	C	D	E	F
ФК 9	— проводити аналіз соціально-економічних процесів у фармацевції, форм, методів і функцій системи фармацевтичного забезпечення населення та її складових у світовій практиці, показників потреби, ефективності та доступності фармацевтичної допомоги в умовах медичного страхування та реімбурсації вартості ЛЗ	+	+	+	+	+	+
ФК 10	— використовувати у професійній діяльності знання нормативно-правових, законодавчих актів України та рекомендацій належних фармацевтичних практик	+	+	+	+	+	+
ФК 11	— організовувати та брати участь у виробництві ЛЗ в умовах фармацевтичних підприємств, включаючи вибір та обґрунтування технологічного процесу, обладнання згідно з вимогами Належної виробничої практики (GMP) з відповідною розробкою та оформленням необхідної документації. Визначати стабільність ЛЗ	+	+	+	+	+	+
ФК 12	— організовувати та проводити заготівлю лікарської рослинної сировини (ЛРС) відповідно до правил Належної практики культивування та збирання вихідної сировини рослинного походження (GACP), як гарантії якості ЛРС і ЛЗ на її основі. Здатність прогнозувати та обґрунтовувати шляхи розв'язання проблеми збереження та охорони заростей дикорослих лікарських рослин відповідно до чинного законодавства	+	+	+	+	+	+
ФК 13	— організовувати і здійснювати загальне та маркетингове управління асортиментною, товарно-інноваційною, ціновою, збутовою та комунікативною політиками суб'єктів фармацевтичного ринку на основі результатів маркетингових досліджень та з урахуванням ринкових процесів на національному і міжнародному ринках, управляти ризиками в системі фармацевтичного забезпечення	+	+	+	+	+	+
ФК 14	— організовувати та здійснювати контроль якості ЛЗ відповідно до вимог чинної Державної фармакопеї України та належних практик у фармацевції, визначати способи відбору проб для контролю ЛЗ та проводити їх стандартизацію відповідно до чинних вимог, запобігати розповсюдженню фальсифікованих ЛЗ	+	+	+	+	+	+
ФК 15	— здійснювати розробку методик контролю якості ЛЗ, у т.ч. активних фармацевтичних інгредієнтів, ЛРС та допоміжних речовин з використанням фізичних, хімічних, фізико-хімічних, біологічних, мікробіологічних, фармакотехнологічних та фармакоорганолептичних методів контролю	+	+	+	+	+	+
ФК 16	— здійснювати домедичну допомогу хворим та постраждалим в екстремальних ситуаціях та при невідкладних станах	+	+	+	+	+	+
ФК 17	— здійснювати моніторинг ефективності та безпеки застосування населенням ЛЗ згідно з даними щодо їх клініко-фармацевтичних характеристик, а також з урахуванням суб'єктивних ознак та об'єктивних клінічних, лабораторних та інструментальних критеріїв обстеження хворого	+	+	–	+	+	+
ФК 18	— продемонструвати та застосовувати у практичній діяльності комунікативні навички спілкування, фундаментальні принципи фармацевтичної етики та деонтології, що засновані на моральних зобов'язаннях та цінностях, етичних нормах професійної поведінки та відповідальності відповідно до Етичного кодексу фармацевтичних працівників України і керівництв ВООЗ	+	+	+	–	+	+
ФК 19	— організовувати та здійснювати виробничу діяльність аптек щодо виготовлення ЛЗ у різних лікарських формах за рецептами лікарів і замовленнями лікувальних закладів, включаючи обґрунтування технології та вибір допоміжних матеріалів відповідно до правил Належної аптечної практики (GPP)	+	–	+	+	+	+
ФК 20	— розробляти та впроваджувати систему управління якістю фармацевтичних підприємств згідно з вимогами чинних Стандартів, здійснювати аудит якості та управління ризиками для якості фармацевтичної продукції	+	–	+	–	+	–
ФК 21	— здійснювати діяльність з розробки і оформлення документації щодо чіткої визначеності технологічних процесів виготовлення та виробництва ЛЗ відповідно до правил належних практик	–	–	–	+	–	+
ФК 22	— організовувати, забезпечувати і проводити аналіз ЛЗ та ЛРС в аптечних закладах і контрольно-аналітичних лабораторіях фармацевтичних підприємств відповідно до вимог Державної фармакопеї та інших нормативно-правових актів	–	+	–	+	–	+
ФК 23	— визначати перспективні напрямки та завдання фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я та соціальні пріоритети у забезпеченні населення ЛЗ для реалізації доступної і ефективної фармакотерапії та профілактики захворювань населення	–	–	+	–	–	+

Шифр ФК	Сутність ФК полягає у здатності:	Групи ЗВФО залежно від кількості ФК					
		А	В	С	Д	Е	Ф
ФК 24	— визначати потреби галузі охорони здоров'я з метою розробки та виробництва життєво-необхідних, доступних, якісних, ефективних та безпечних ЛЗ	—	—	—	—	—	+
ФК 25	— забезпечувати нормативні вимоги у галузі охорони здоров'я щодо державного регулювання обігу ЛЗ впродовж усіх стадій життєвого циклу	—	—	—	—	—	+
ФК 26	— розробляти та застосовувати організаційні заходи, що реалізуються на фармацевтичному підприємстві, з метою гарантії відповідності якості ЛЗ їхньому призначенню	—	—	—	—	—	+
ФК 27	— до управління інтегрованими системами якості на фармацевтичному підприємстві (QA, GMP, ISO тощо)	—	—	—	—	—	+
ФК 28	— планувати та організовувати етапи фармацевтичної розробки ЛЗ та підходи до трансферу технологій	—	—	—	—	—	+
ФК 29	— здійснювати управління знаннями про фармацевтичну продукцію та процеси від розробки препаратів до їх медичного застосування	—	—	—	—	—	+
ФК 30	— до виконання регуляторних заходів щодо ліцензування, інспектування, реєстрації, сертифікації та фармаконагляду ЛЗ та запобігання обігу фальсифікованої продукції	—	—	—	—	—	+
ФК 31	— до управління змінами при виробництві ЛЗ на підставі системного підходу для постійного поліпшення якості продукції та ефективності процесів	—	—	—	—	—	+
ФК 32	— обґрунтовувати склад декоративної косметики з використанням необхідних знань з хімічного складу та біологічної дії компонентів на шкіру	—	—	—	—	+	—
ФК 33	— використовувати знання із сумісності, складу ефірних олій та їх дії на шкіру та в цілому на організм для розробки та виготовлення якісної парфюмерно-косметичної продукції	—	—	—	—	+	—
ФК 34	— використовувати аптечні технології для виготовлення фармацевтичних препаратів для індивідуального використання	—	—	—	—	+	—
ФК 35	— використовувати іноземну мову для вивчення фахової літератури з розробки та дослідження фармацевтичних препаратів	—	—	—	—	+	—

Варто також зауважити, що у групі В у переліку є наявні двадцять ФК, але дві з них є абсолютно однаковими, окрім того, одна компетентність відповідає двом різним, а саме ФК 14 і ФК 15, так само, як і у групі F, власне це ФК 1 та ФК 16. У групах В і D ФК 8 описується двома різними компонентами, відтак вважаємо за доцільне вказати про наявність у групі В – дев'ятнадцяти ФК, а не двадцяти, а групі D – двадцяти ФК, а не двадцяти одною, й у групі F – тридцяти ФК, а не двадцяти дев'яти.

Далі нами було проаналізовано взаємозв'язок ЗК та ФК із чинними ПР відповідно до концепції «фармацевт десяти зірок» (табл. 4).

Т а б л и ц я 4

**Результати аналізу взаємозв'язку загальних і фахових компетенцій
із складовими концепції «фармацевт десяти зірок»**

Складові концепції «фармацевт десяти зірок» (ПР МР)	Шифр ідентифікації	
	ЗК	ФК
Фахівець, що надає допомогу	1, 2, 6	2, 3, 15, 16, 17, 23, 24, 32, 33, 34
Уповноважений ухвалювати рішення	1, 2, 4, 6, 7	16
Контактна особа	2, 8, 9, 10	1, 2, 13, 17, 18
Менеджер	2, 6, 11	5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 19, 21, 22, 25, 26, 27, 28, 29, 31
Довічний учень	4, 15	10, 32, 33, 34, 35
Учитель	2, 8, 9	1, 2
Лідер	2, 5, 7, 11, 13	8, 13, 16, 26, 27, 31
Дослідник	2, 9, 8, 10, 12	4, 12, 15, 22, 24, 33, 34, 35
Підприємець	2, 5, 13	6, 7, 9, 10, 11, 13, 19, 30
Ініціатор позитивних змін	1, 2, 3, 5, 7, 10, 13, 14, 15	10, 12, 13, 14, 20

Отримані дані свідчать про те, що положення, які містять у ЗК 2, сприяють розкриттю дев'яти або 90% ПР, тоді ж як ЗК 3 і ЗК 12 лише одній. При цьому навіть не надто суттєві відмінності, що вміщуються у різних групах ЗВФО, вказують на відмінності в процесі формування ПР майбутнього МФ. Відповідно до цього, ЗК в усіх ЗВФО однаково забезпечують набуття шести ПР (а саме, це ролі: фахівця, що надає допомогу, уповноваженого ухвалювати рішення, контактної особи, дослідника, менеджера, учителя). При цьому для решти ПР характерні відмінності, а саме:

- ПР довічного учня для групи Х та Y характеризує одна або 6,7% ЗК (це ЗК 4), тоді ж як для групи Z таких ЗК є дві або 13,3% (а саме ЗК 4 і 15);

- ПР лідера для групи Х характеризують чотири або 26,7% ЗК (тобто ЗК 2, 5, 7 і 11), тоді ж як для групи Y та Z таких ЗК є п'ять або 33,3% ЗК (це ЗК 2, 5, 7, 11 і 13);

- ПР підприємця для групи Х характеризують дві або 13,3% ЗК (а саме ЗК 2 і 5), тоді ж як для групи Y та Z таких ЗК є три або 20,0% (це ЗК 2, 5 і 13);

- ПР ініціатора позитивних змін для групи Х характеризують шість або 40,0% ЗК (тобто ЗК 1, 2, 3, 5, 7 і 10), для групи Y вісім або 53,3% (а саме ЗК 1, 2, 3, 5, 7, 10, 13 і 14), так само, як і для групи Z (це ЗК 1, 2, 3, 5, 7, 10, 13 і 15).

Щодо ФК, то як видно з табл. 4, ФК 13 сприяє розкриттю п'яти ПР, тоді ж як ФК 3, ФК 4, ФК 5, ФК 7, ФК 18, ФК 20, ФК 14, ФК 21, ФК 25, ФК 28, ФК 29 та ФК 30 лише одній. При цьому варто зазначити суттєві розбіжності у групах ЗВФО, а отже різне формування ПР у МФ. Лише роль учителя є абсолютно однаково розкрита під час навчання в усіх групах аналізованих ОПП (її наповнюють ФК 1 і ФК 2) та уповноваженого ухвалювати рішення (ФК 16), тоді ж, як для восьми інших ПР наявні суттєві відмінності. Так:

- ПР фахівця, що надає допомогу, характеризують п'ять або 14,3% однакових ФК у групах А, В, D (це ФК 2, 3, 15, 16 і 17), та групі С (а саме ФК 2, 3, 15, 16 і 23), сім або 20,0% у групі F (тобто ФК 2, 3, 15, 16, 17, 23 і 24) й вісім або 22,9% групі Е (як-то ФК 2, 3, 15, 16, 17, 32, 33 і 34);

- ПР контактної особи характеризують чотири або 11,4% ФК у групах С (тобто ФК 1, 2, 13 і 18) й D (це ФК 1, 2, 13 і 17) та п'ять або 14,3% ФК у групах А, В, Е, F (як-то ФК 1, 2, 13, 17 і 18);

- ПР менеджера характеризують вісім або 22,9% ФК у групах В (а саме ФК 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13 і 22) А, С й Е (це ФК 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13 і 19), десять або 28,6% у групі D (як-то ФК 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 19, 21 і 22) та шістнадцять або 45,7% у групі F (а саме ФК 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 19, 21, 22, 25, 26, 27, 28, 29, 31);

- ПР довічного учня характеризує одна або 2,9% ФК (а саме ФК 10) у групах G, В, С, D й F та п'ять або 14,3% ФК (у т. ч. ФК 10, 32, 33, 34 і 35) у групі Е;

- ПР лідера характеризується трьома або 8,6% ФК у групах А, В, С, D та Е (а саме ФК 8, 13 і 16), п'ятьма або 14,3% ФК у групі F (тобто ФК 8, 13, 26, 27 і 31);

- ПР дослідника характеризується трьома або 8,6% ФК у групах А і С (ФК 4, 12 і 15), чотирма або 11,4% ФК у групах В й D (це ФК 4, 12, 15 і 22), п'ятьма або 14,3% у групі F (у т. ч. ФК 4, 12, 15, 22 і 24) та шістьма або 17,1% у групі Е (а саме ФК 4, 12, 15, 33, 34 і 35);

- ПР підприємець характеризується шістьма або 17,1% ФК у групі В (це ФК: 6, 7, 9, 10, 11 і 13) сімома або 20,0% у групах А, С, D і Е (тобто ФК 6, 7, 9, 10, 11, 13 і 19), вісьмома або 22,9% ФК у групі F (а саме ФК 6, 7, 9, 10, 11, 13, 19 і 30);

- ПР ініціатора позитивних змін характеризується чотирма або 11,4% ФК у групах В, D, F (у т. ч. ФК 10, 12, 13 і 14) та п'ятьма або 14,3% у групах А, С, Е (це ФК 10, 12, 13, 14 і 20).

Таким чином, відмінності за змістом щодо більшості ФК в ОПП 22 ЗВФО, на нашу думку, не сприятимуть формуванню адекватних фармацевтичній практиці МФ, а також належним чином не впливатимуть на набуття ними необхідних ПР відповідно до парадигми «фармацевт десяти зірок».

Висновки

1. Встановлено, що в досліджуваних ОПП 22 ЗВФО з підготовки магістрів за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація» зустрічається 15 ЗК і 35 ФК. При цьому більшість ЗК (12 із 15) та меншість ФК (16 із 35) досліджуваних ОПП є схожими.

2. З'ясовано суттєві розбіжності щодо формування ПР МФ, зокрема проаналізовані ЗК недостатньо відображають ПР довічного учня (лише ЗК 4 у всіх групах та ЗК 15 у групі Z). У ФК така картина характерна для ПР уповноваженого ухвалювати рішення (лише ФК 16 в усіх групах) та учителя (ФК 1 та 2 в усіх групах).

3. Показано, що відсутність уніфікованої узгодженості досліджуваних ОПП щодо ФК не сприятиме формуванню МФ, адекватних фармацевтичній практиці, та набуттю ними необхідних ПР відповідно до парадигми «фармацевт десяти зірок».

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що немає конфлікту інтересів, що може нанести неупередженості статті.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, комерційної або громадської організації.

Список використаної літератури

1. Галій Л. В., Серопян Т. М. Статистичний аналіз експертних оцінок із визначення компетенцій провізора аптеки // Фармац. журн. – 2012. – № 1. – С. 42–48. http://nbuv.gov.ua/UJRN/pharmazh_2012_1_8
2. Кайдалова Л. Г. Теоретико-практичне обґрунтування моделі фахівця фармацевтичного профілю на основі компетентнісного підходу // Проблеми трудової та професійної підготовки. Серія 13. 36. наук. праць. – 2009. – № 4. – С. 97–104. <https://dspace.nuph.edu.ua/handle/123456789/5588>
3. Козирєва О. В., Шуть О. Ю., Світлична К. С. Дослідження актуальних питань компетентнісного підходу у фармацевтичній освіті // Бізнес Інформ. – 2021. – № 4. – С. 59–65. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-4-59-65>
4. Черних В. П., Котвіцька А. А., Огарь С. В., Вінник Л. М. Сучасний стан створення стандартів вищої фармацевтичної освіти на основі компетентнісного підходу // Медична освіта. – 2015. – № 2. – С. 55–56. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mosv_2015_2_14
5. Громовик Б. П., Кремін Ю. І. Особливості реалізації професійних ролей фармацевтичних фахівців в українських реаліях // Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. – 2020. – № 1 (61). – С. 42–49. <https://doi.org/10.24959/uekj.20.9>
6. Реєстр суб'єктів освітньої діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://registry.edbo.gov.ua/search/>

References

1. Galiy L. V., Seropyan T. M. Statystychnyi analiz ekspertnykh otsinok iz vyznachennia kompetentsii provizora apteky // Farmats. zhurn. – 2012. – № 1. – С. 42–48. http://nbuv.gov.ua/UJRN/pharmazh_2012_1_8
2. Kaydalova L. G. Teoretyko-praktychne obhruntuvannya modeli fakhivtsya farmatsevtichnoho profilu na osnovi kompetentnisnoho pidkhdou // Problemy trudovoyi ta profesiynoi pidhotovky. Seriya 13. Zb. nauk. prats. – 2009. – № 4. – С. 97–104. <https://dspace.nuph.edu.ua/handle/123456789/5588>
3. Kozryieva O. V., Shut O. Y., Svitlychna K. S. Doslidzhennia aktualnykh pytan kompetentnisnoho pidkhdou u farmatsevtichnii osviti // Business Inform. – 2021. – № 4. – С. 59–65. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-4-59-65>
4. Chernykh V. P., Kotvitska A. A., Ohar S. V., Vinnik L. M. Suchasnyi stan stvorennia standartiv vyshchoi farmatsevtichnoi osvity na osnovi kompetentnisnoho pidkhdou // Medychna osvita. – 2015. – № 2. – С. 55–56. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mosv_2015_2_14
5. Hromovyk B. P., Kremin Yu. I. Osoblyvosti realizatsii profesiinykh rolei farmatsevtichnykh fakhivtsiv v ukrainskykh realiakh // Upravlinnia, ekonomika ta zabezpechennia yakosti v farmatsii. – 2020. – № 1 (61). – С. 42–49. <https://doi.org/10.24959/uekj.20.9>
6. Reyestr subyektiv osvitnoyi diyalnosti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://registry.edbo.gov.ua/search/>

Надійшла до редакції 20 серпня 2021 р.
Прийнято до друку 13 вересня 2021 р.

Ю. І. Кремінь (<https://orcid.org/0000-0002-4758-2525>),

Б. П. Громовик (<https://orcid.org/0000-0002-6459-6021>)

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ІЗ КОНЦЕПЦІЄЮ «ФАРМАЦЕВТ ДЕСЯТИ ЗІРОК»

Ключові слова: освітньо-професійна програма, загальні компетенції, фахові компетенції, магістр фармації, концепція «фармацевт десяти зірок», професійні ролі

А Н О Т А Ц І Я

Нині підготовка магістрів фармації в Україні ґрунтується на компетентнісній моделі як переліку компетентностей та програмних результатів навчання згідно з навчальними дисциплінами, що відображається в освітньо-професійних програмах закладів вищої фармацевтичної освіти. При цьому магістри фармації, як працівники сфери публічної довіри, мають володіти усіма професійними ролями відповідно до концепції «фармацевт десяти зірок».

Метою дослідження був аналіз взаємозв'язку загальних та фахових компетенцій, якими мають володіти магістри фармації, з чинними професійними ролями відповідно до концепції «фармацевт десяти зірок».

Матеріалами дослідження були освітньо-професійні програми двадцяти двох закладів вищої фармацевтичної освіти, що здійснюють підготовку магістрів за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація».

Використано методи критичного аналізу, узагальнення, конкретизації та інтерпретації результатів.

З'ясовано, що переліки загальних і фахових компетенцій відрізняються в аналізованих освітньо-професійних програмах. Визначено, що за наявності спільних загальних компетенцій заклади вищої фармацевтичної освіти можна поділити на три групи, водночас як за фаховими компетенціями таких груп є шість. Зазначено суттєві розбіжності у формуванні окремих професійних ролей майбутніх магістрів фармації через набуття ними різної кількості загальних і фахових компетенцій.

Встановлено, що в досліджуваних освітньо-професійних програмах двадцяти двох закладів вищої фармацевтичної освіти з підготовки магістрів за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація» зустрічається 15 загальних і 35 фахових компетенцій. При цьому більшість загальних (12 із 15) та меншість фахових компетенцій (16 із 35) досліджуваних освітньо-професійних програм є схожими. З'ясовано суттєві розбіжності щодо формування професійних ролей магістрів фармації, зокрема проаналізовані загальні компетенції недостатньо відображають професійні ролі довічного учня (лише загальних компетенцій 4 у всіх групах та загальних компетенцій 15 у групі Z). У фахових компетенцій така картина характерна для професійних ролей уповноваженого ухвалювати рішення (лише фахових компетенцій 16 у всіх групах) та учителя (фахових компетенцій 1 та 2 в усіх групах). Показано, що відсутність уніфікованої узгодженості досліджуваних освітньо-професійних програм щодо фахових компетенцій не сприятиме формуванню магістрів фармації, адекватних фармацевтичній практиці, та набуттю ними необхідних професійних ролей відповідно до парадигми «фармацевт десяти зірок».

Ю. И. Креминь (<https://orcid.org/0000-0002-4758-2525>),

Б. П. Громовик (<https://orcid.org/0000-0002-6459-6021>)

Львовский национальный медицинский университет имени Данила Галицкого

ИССЛЕДОВАНИЕ ВЗАИМОСВЯЗИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНО-ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ПРОГРАММ ЗАВЕДЕНИЙ ВЫСШЕГО ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ С КОНЦЕПЦИЕЙ «ФАРМАЦЕВТ ДЕСЯТИ ЗВЕЗД»

Ключевые слова: образовательно-профессиональная программа, общие компетенции, профессиональные компетенции, магистр фармации, концепция «фармацевт десяти звезд», профессиональные роли

А Н Н О Т А Ц И Я

Сейчас подготовка магистров фармации в Украине основывается на компетентностной модели как перечне компетенций и программных результатов обучения по учебным дисциплинам, что отражается в образовательно-профессиональных программах заведений высшего фармацевтического образования. При этом магистры фармации, как работники сферы публичного доверия, должны обладать всеми профессиональными ролями в соответствии с концепцией «фармацевт десяти звезд».

Целью исследования был анализ взаимосвязи общих и профессиональных компетенций, которыми должны обладать магистры фармации, с действующими профессиональными ролями в соответствии с концепцией «фармацевт десяти звезд».

Материалами исследования были образовательно-профессиональные программы двадцати двух заведений высшего фармацевтического образования, осуществляющих подготовку магистров по специальности 226 «Фармация, промышленная фармация».

Использованы методы критического анализа, обобщения, конкретизации и интерпретации результатов.

Выяснено, что перечни общих и профессиональных компетенций отличаются в рассматриваемых образовательно-профессиональных программах. Определено, что по наличию совместных общих компетенций заведения высшего фармацевтического образования можно разделить на три группы, в то время как по профессиональным компетенциям таких групп шесть. Отмечены существенные различия в

формировании отдельных профессиональных ролей будущих магистров фармации через приобретение ими различного количества общих и профессиональных компетенций.

Установлено, что в исследуемых образовательно-профессиональных программах двадцати двух заведений высшего фармацевтического образования по специальности 226 «Фармация, промышленная фармация» встречается 15 общих и 35 профессиональных компетенций. При этом большинство общих (12 из 15) и меньшинство профессиональных (16 из 35) компетенций исследуемых образовательно-профессиональных программ похожи. Выявлены существенные разногласия по формированию профессиональных ролей магистров фармации, в частности проанализированные общие компетенции недостаточно отражают профессиональную роль пожизненного ученика (только общих компетенций 4 в каждой группе и общих компетенций 15 в группе Z). В профессиональных компетенциях такая картина характерна для профессиональных ролей уполномоченного принимать решения (только профессиональных компетенций 16 во всех группах) и учителя (профессиональных компетенций 1 и 2 во всех группах). Показано, что отсутствие унифицированной согласованности исследуемых образовательно-профессиональных программ по профессиональным компетенциям не будет способствовать формированию магистров фармации, адекватных фармацевтической практике, и приобретению ими необходимых профессиональных ролей в соответствии с парадигмой «фармацевт десяти звезд».

Yu. I. Kremin (<https://orcid.org/0000-0002-4758-2525>),

B. P. Hromovik (<https://orcid.org/0000-0002-6459-6021>)

Danylo Halytsky Lviv National Medical University

RESEARCH OF THE RELATIONSHIP BETWEEN EDUCATIONAL AND PROFESSIONAL PROGRAMS OF HIGHER PHARMACEUTICAL EDUCATION IN UKRAINE WITH THE «TEN-STAR PHARMACIST» CONCEPT

Key words: educational and professional program, general competencies, professional competencies, Master of Pharmacy, the «ten-star pharmacist» concept, professional roles

A B S T R A C T

Currently, the training of Masters of Pharmacy (MPh) in Ukraine is based on the competency model as a list of competencies and program learning outcomes according to academic disciplines, which is reflected in the educational and professional programs (EPP) institutions of higher pharmaceutical education (IHPHE). At the same time, MPh, as public trust workers, must have all professional roles (PR) in accordance with of the «ten-star pharmacist» concept.

The aim of the study was to analyze the relationship between general (GC) and professional (PC) competencies of MPh and current PR according to the «ten-star pharmacist» concept.

The materials of the study were EPP of twenty-two IHPHE that train masters in the specialty 226 «Pharmacy, industrial pharmacy».

Methods of critical analysis, generalization, specification and interpretation of results are used.

It was found that the lists of GC and PC differ in the analyzed EPP. It is determined that according to the presence of common GC IHPHE can be divided into three groups, while for PC there are six such groups. Significant differences in the formation of individual PR of future MPh due to acquisition them of different numbers of GC and PC are noted.

It is established that in the studied EPP of twenty-two IHPHE for the preparation of masters in the specialty 226 «Pharmacy, Industrial Pharmacy» there are 15 GC and 35 PC. At the same time, the majority of GC (12 out of 15) and the minority of PC (16 out of 35) of the studied EPP are similar. Significant differences were found in the formation of the PR MPh, in particular, the analyzed GC do not sufficiently reflect PR a life-long-learner (only GC 4 in all groups and GC 15 in group Z). In PC, this picture is typical for PR a decision-maker (only PC 16 in all groups) and a teacher (PC 1 and 2 in all groups). It is shown that the lack of unified compliance of the studied EPP with PC will not contribute to the formation of MPh, adequate to pharmaceutical practice, and their acquisition of the necessary PR in accordance with the «ten-star pharmacist» concept.

Електронна адреса для листування з авторами: Kremin_Julia@i.ua

(Кремін Ю. І.)